

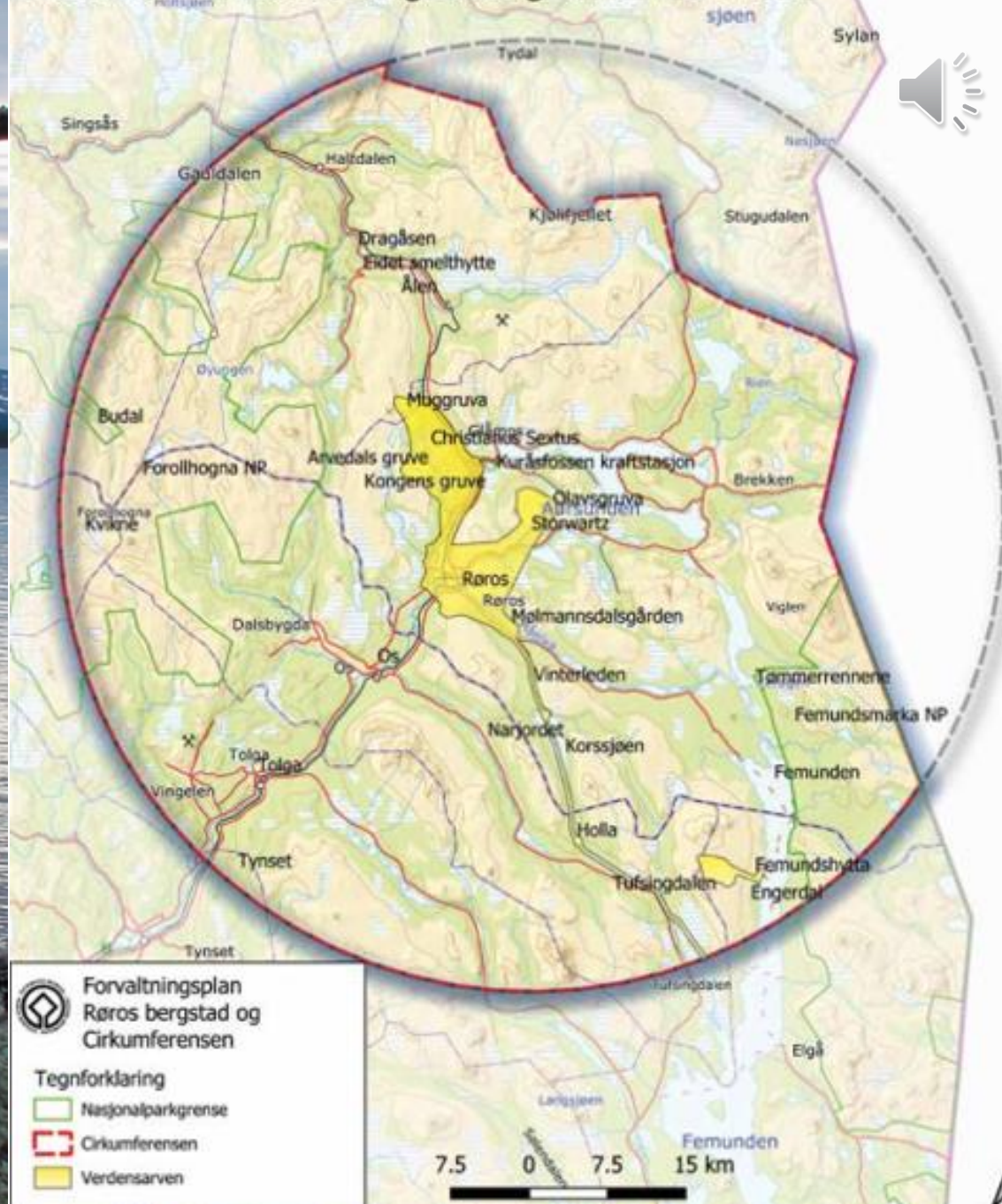
Naturbruk i Cirkumferensen

Guidekurs 2020
Knut Simensen

Verdensarven Røros bergstad og Cirkumferensen

Tømmer

Tømmer var en av de viktigste ressursene for Kobbverket og ble brukt til:

- Brenning av kull
- Fyrsetting i gruvene
- Sikring av gruvegangene
- Røsting av malmen
- Materialer til hus, fjøs og lør osv.
- Ved til husene

Tømmer var også den ressursen det ble størst mangel på selv om hele regionen ble sterkt utnyttet.

I dag har skogen vokst seg stor igjen i de fleste områdene. Det har tatt lengst tid der det har vært mye utmarksbeite eller mye forurensning fra smeltehyttene.

Mange av områdene hvor det før ble hugget mest tømmer er i dag vernet på grunn av preg av gammel naturskog. Flensmarka og Femundsmarka er eksempler på dette.

Kobberverket var opptatt av å ta vare på ungslogen, så områdene ble aldri snauhugget. I tillegg fikk de krokete store furuene stå fordi de var vanskelige å frakte ut av skogen. Selv om Kobberverket gikk over fra trekull til koks for 150 år siden, fortsatte mye av tømmerhogsten fordi samfunnet trengte tømmer til andre formål.

Før Kobberverkets tid var nok de fleste områdene rundt Røros dekket av skog. Nå er skogen i ferd med å komme tilbake ettersom det ikke hugges, ikke er forurensning fra smeltehyttene og antall dyr på utmarksbeite er kraftig redusert.

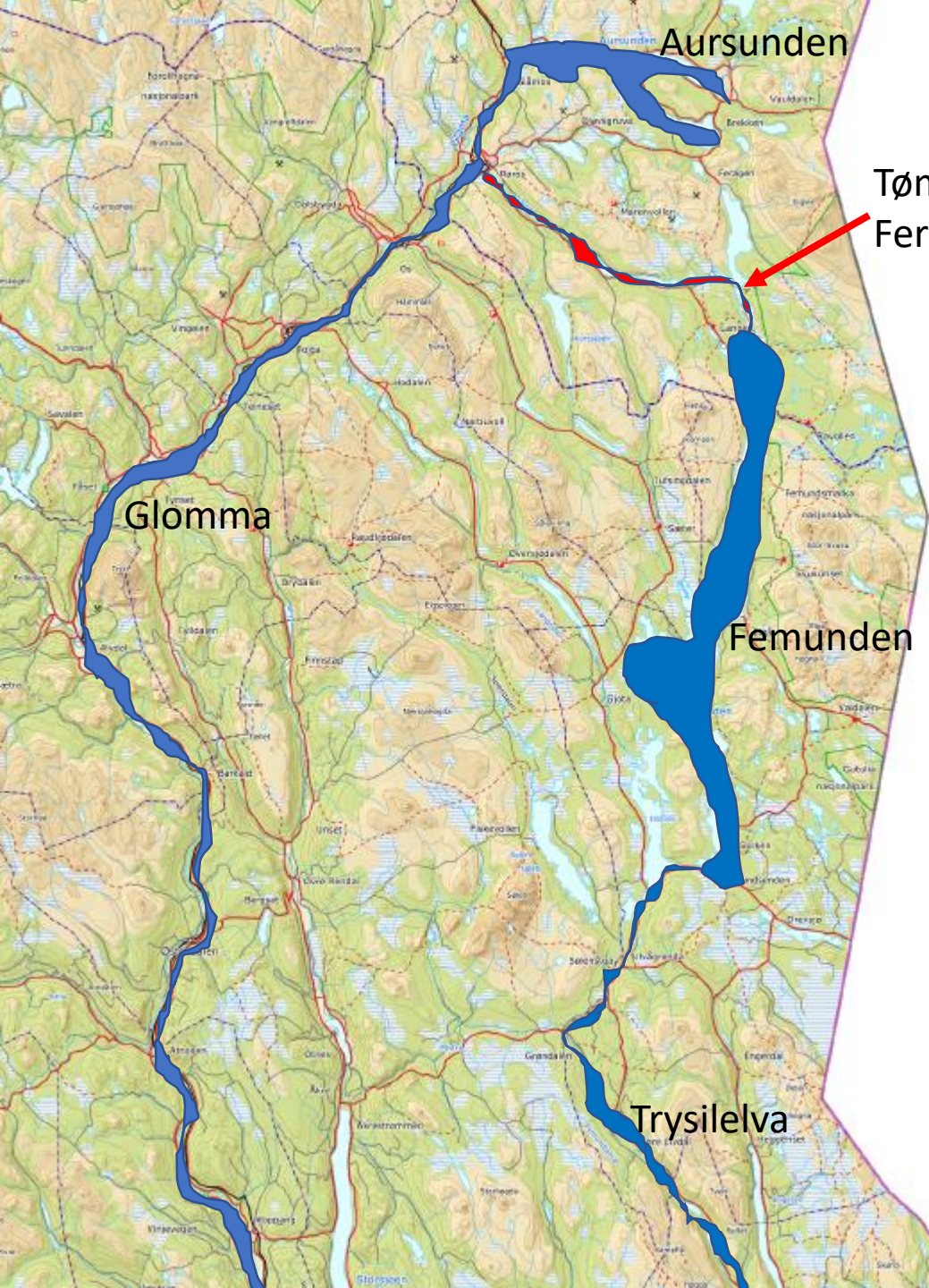
Tømmerrennene

Femunden er Norges nest største naturlige innsjø. Hovedutløpet er i sør, det går over i Trysilelva som renner inn i Sverige. Men Kobberverket ville ha tømmeret langs Femunden nordover til Feragen og Håelva. Derfor bygget de en demning i sør-enden av Femunden i 1763 for å få mer av vannet til å renne nordover. Men etter protester fra svenskene ble deler av demningen tatt ned igjen. I dag er Femunden 70 cm høyere enn sitt opprinnelige nivå.

I nord-enden av Femunden ble det gravd ut flere kanaler for å lede vannet over i Feragen. Hele poenget var å kunne fløte tømmer helt fra Femundsmarka til Røros. På tidlig 1900-tallet ble kanalene gjort om til tømmerrenner for å lette fløtingen. Når Kobberverket ikke hadde behov for tømmer lenger ble det fløtet videre sørover på Glomma til sagbrukene ved Fredrikstad.

Nye fiskeslag

I Glommavassdraget var det opprinnelig bare ørret og røye mens det i Femundvassdraget var mange «kvitfiskarter» som kom fra Svensk side av vassdraget.

Når fløtekanalene mellom Femunden og Feragen ble gravd ut og Femunden ble demmet opp ble fisk fra Femunden ført over til Feragen, Hådalsvassdraget og Glomma.

Dette er årsaken til at det er **sik, harr, gjedde, abbor og lake** i Glommavassdraget i dag.

Sør-samisk reindrif

Epoker i sørsamisk landskapshistorie

•Fangstsamfunn

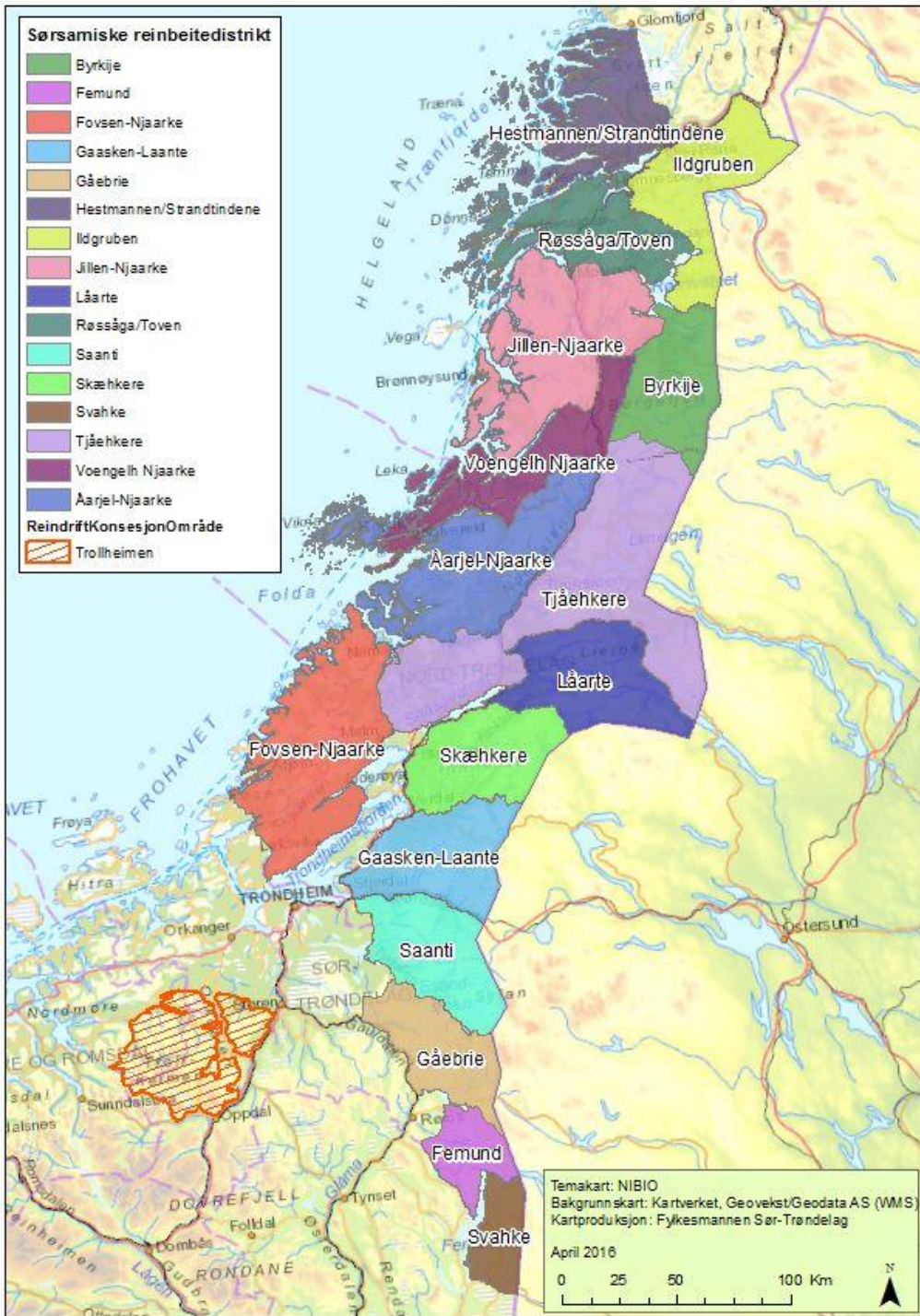
•Reinnomadisme

•Ekstensiv reindrift

I tillegg til å være en viktig næring så er samisk tamreindrift en sentral kulturbærer for samisk kultur og historie.

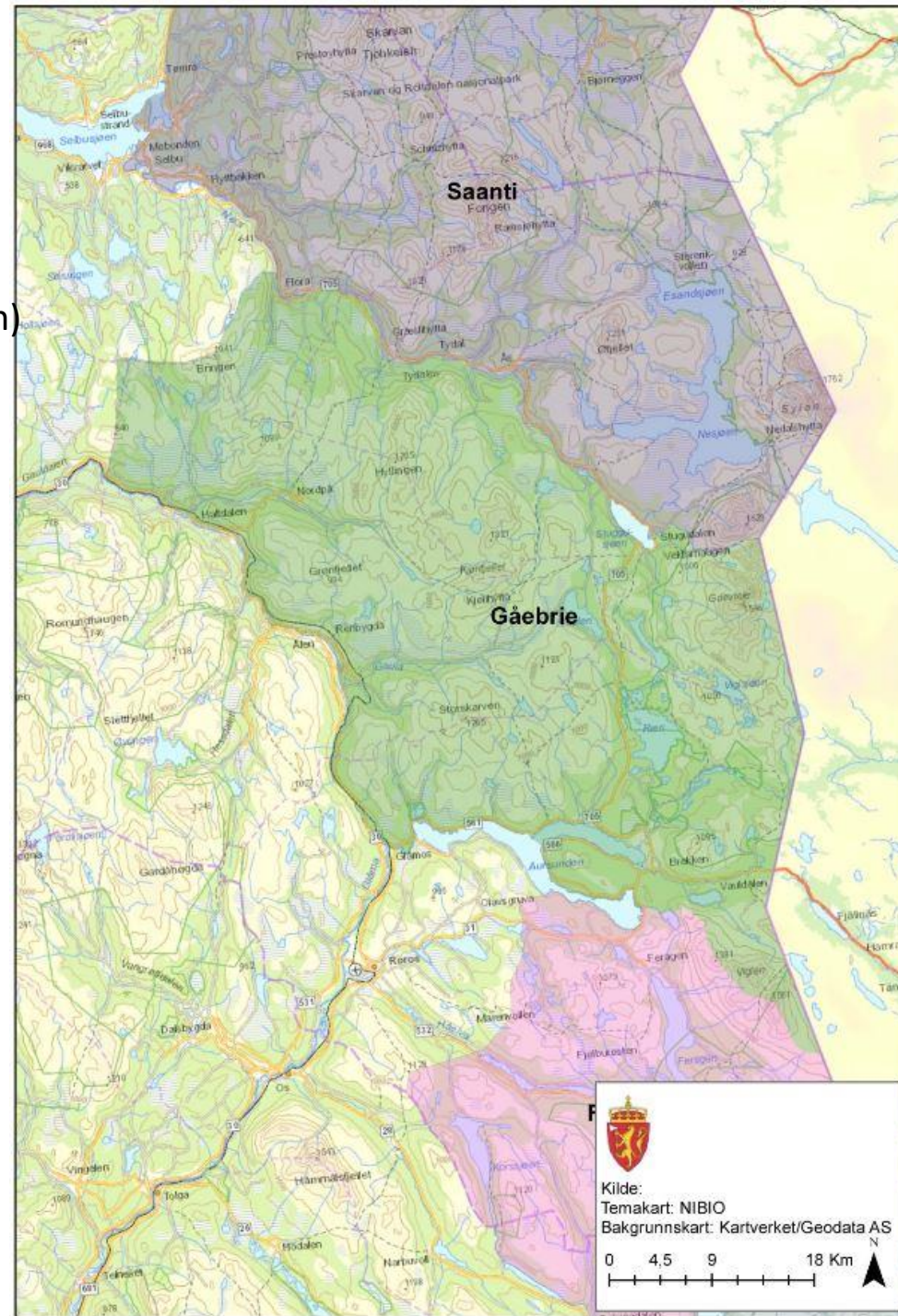

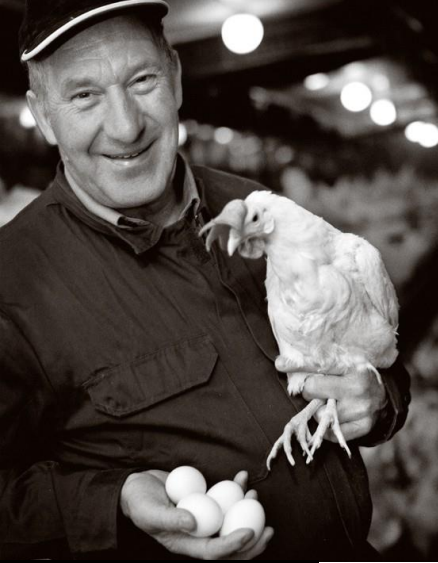
På samisk kalles reinbeite-distrikt for «sijte». De sørligste er:

- Svahken sijte (Elgå)
- Femund sijte
- Gåebrien sijte (Riast/Hyllingen)
- Saanti sijte (Essand)

Femund sijte er vinterbeite for Gåebrien og Saanti.

Møter du reinsdyr på tur i marka så nyt synet på god avstand og unngå å skremme dem. Dyra er spesielt sårbare på vinteren og i kalvingstida (mai/juni).

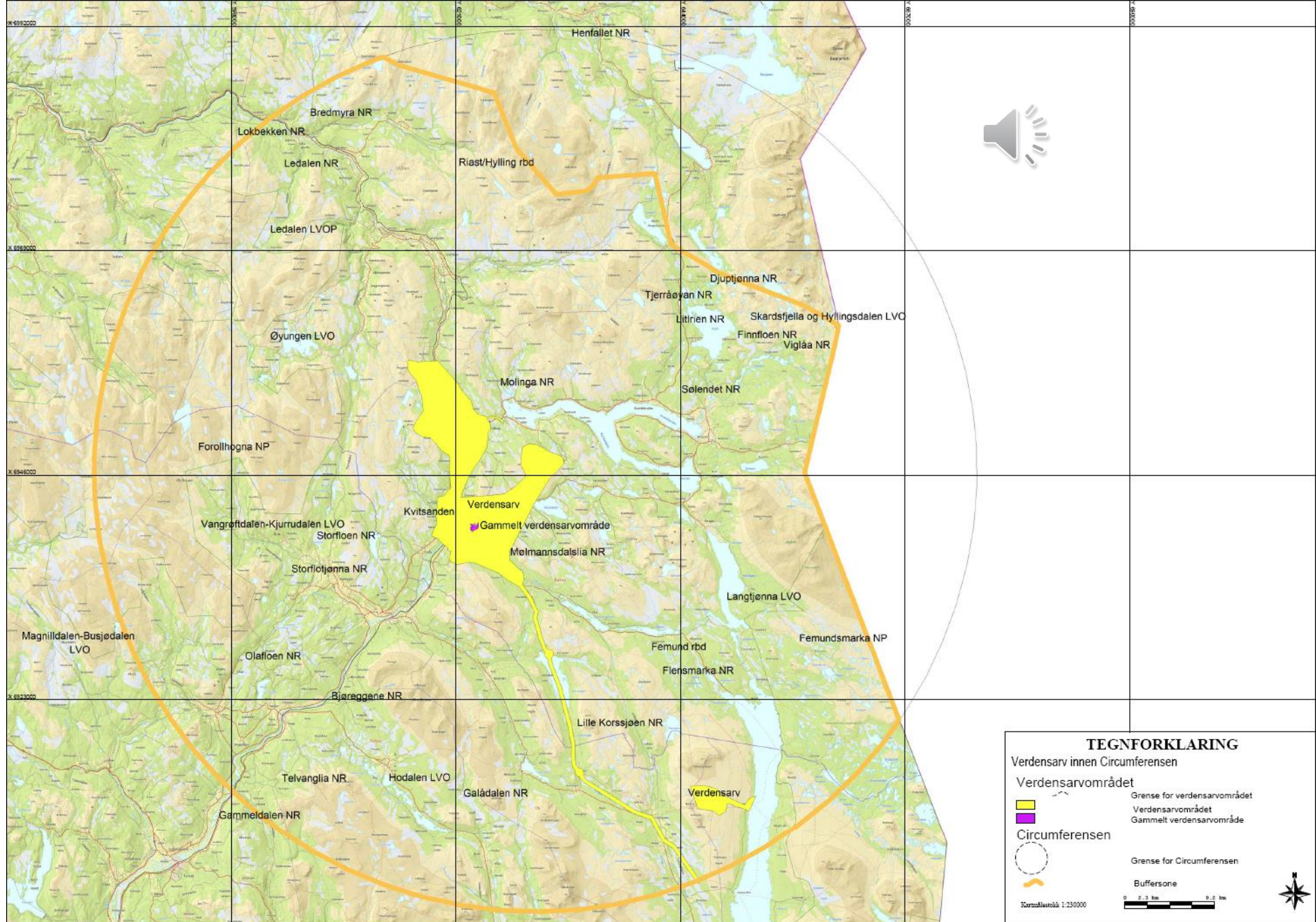

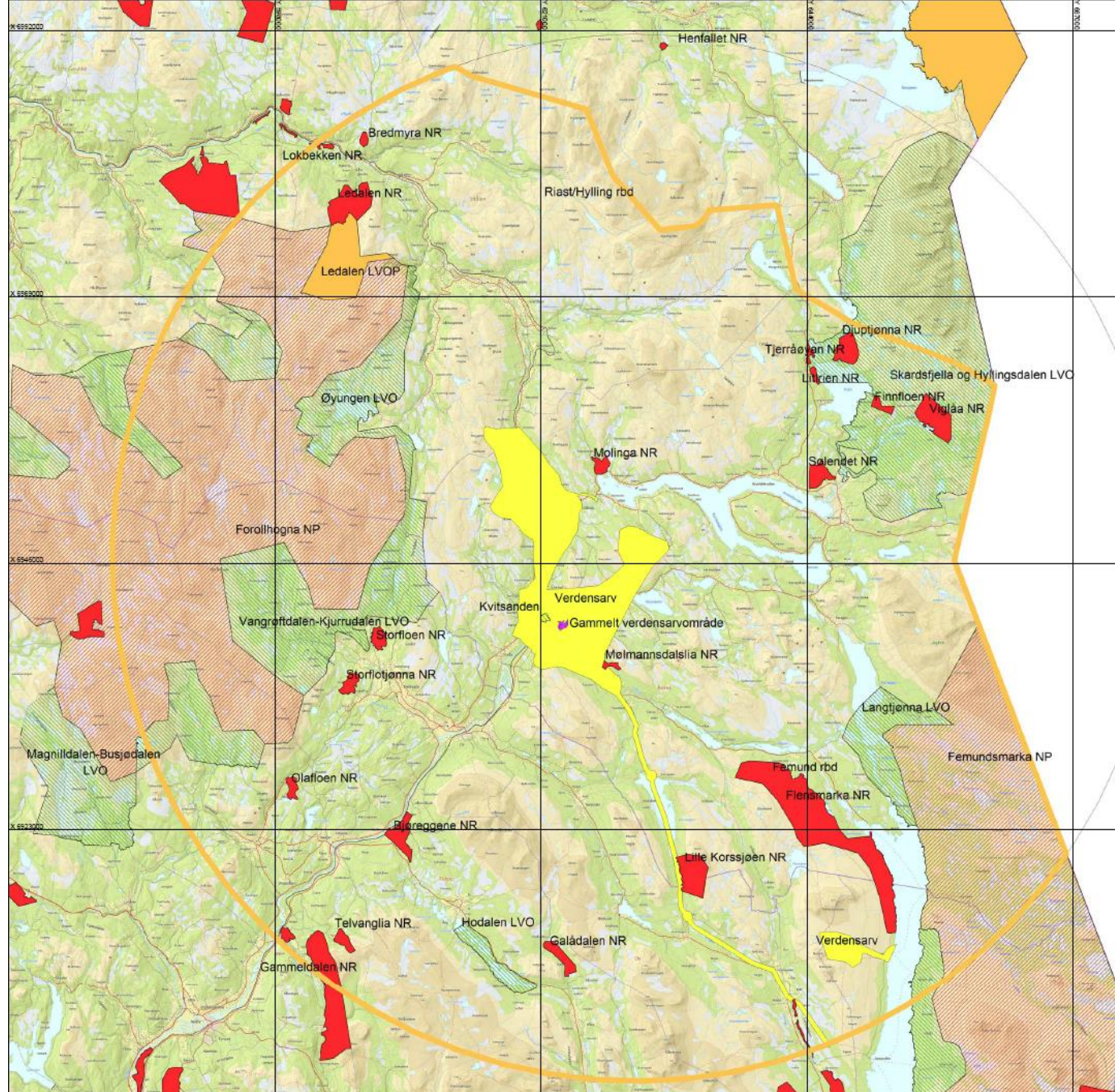
RØROS
mat fra Røros-traktene

®

Matproduksjon er også naturbruk

TEGNFORKLARING
 Naturvern og verdensarv innen Circumferensen

Naturvernområder

- Naturverngrense
- Nasjonalpark
- Landskapsvernområde
- Naturreservat
- Landskapsvernområde med planteivnsfredning

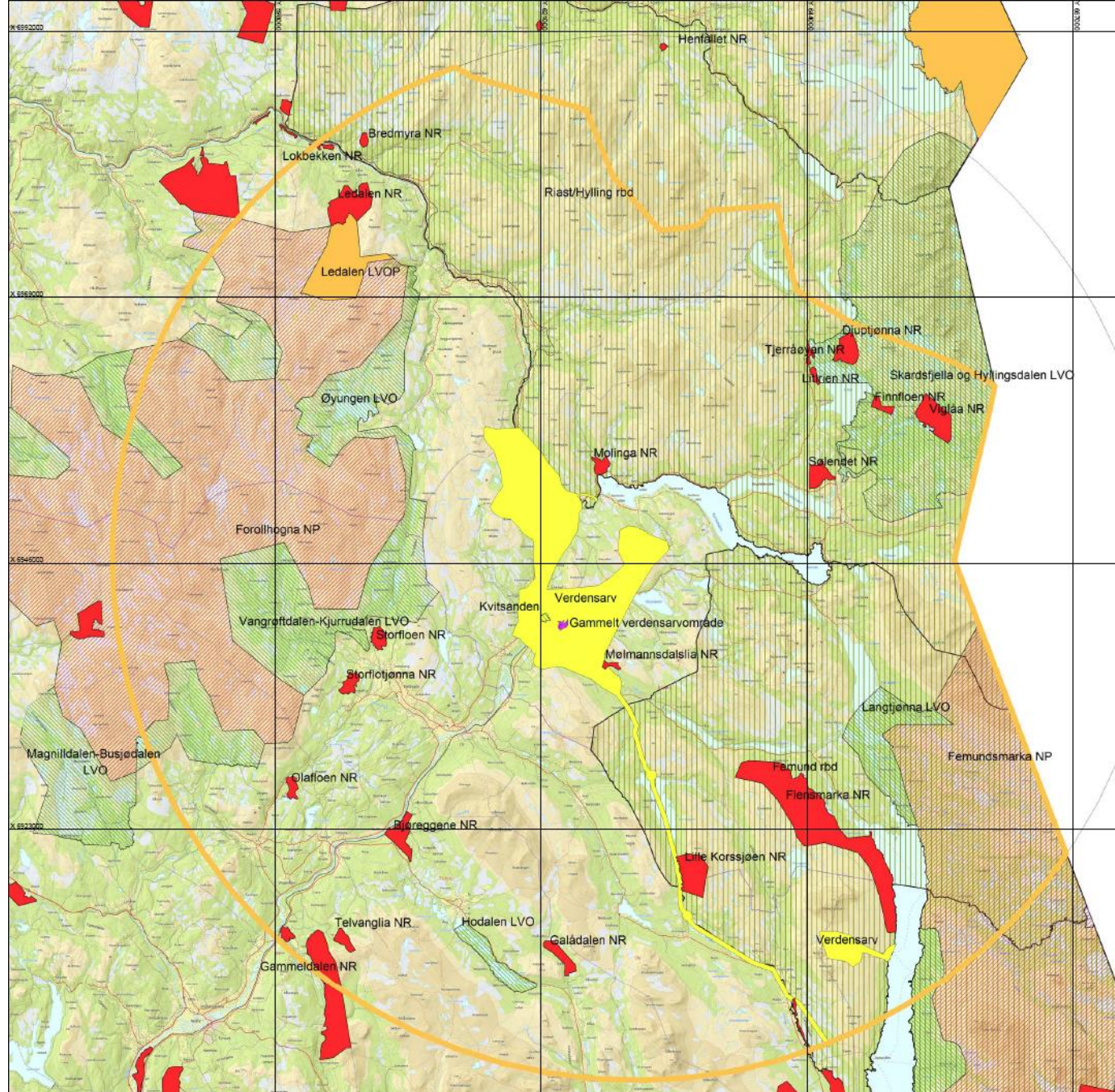
Verdensarvområdet

- Grense for verdensarvområdet
- Verdensarvområdet
- Gammelt verdensarvområde

Circumferensen

- Grense for Circumferensen
- Buffersone

Kartskala 1:250000

TEGNFORKLARING

Oversikt over områder med restriksjoner innen Circumferensen
 Naturvernrområder

- Naturverngrense
- Nasjonalpark
- Landskapsvernrområde
- Naturreservat
- Landskapsvernrområde med plantelivsfredning

- Verdensarvområdet
- Grense for verdensarvområdet
 - Verdensarvområdet
 - Gammelt verdensarvområde

- Circumferensen
- Grense for Circumferensen
 - Buffersone

- Reinbeitedistrikt
- Reinbeitedistrikt
 - Grense for reinbeitedistrikt

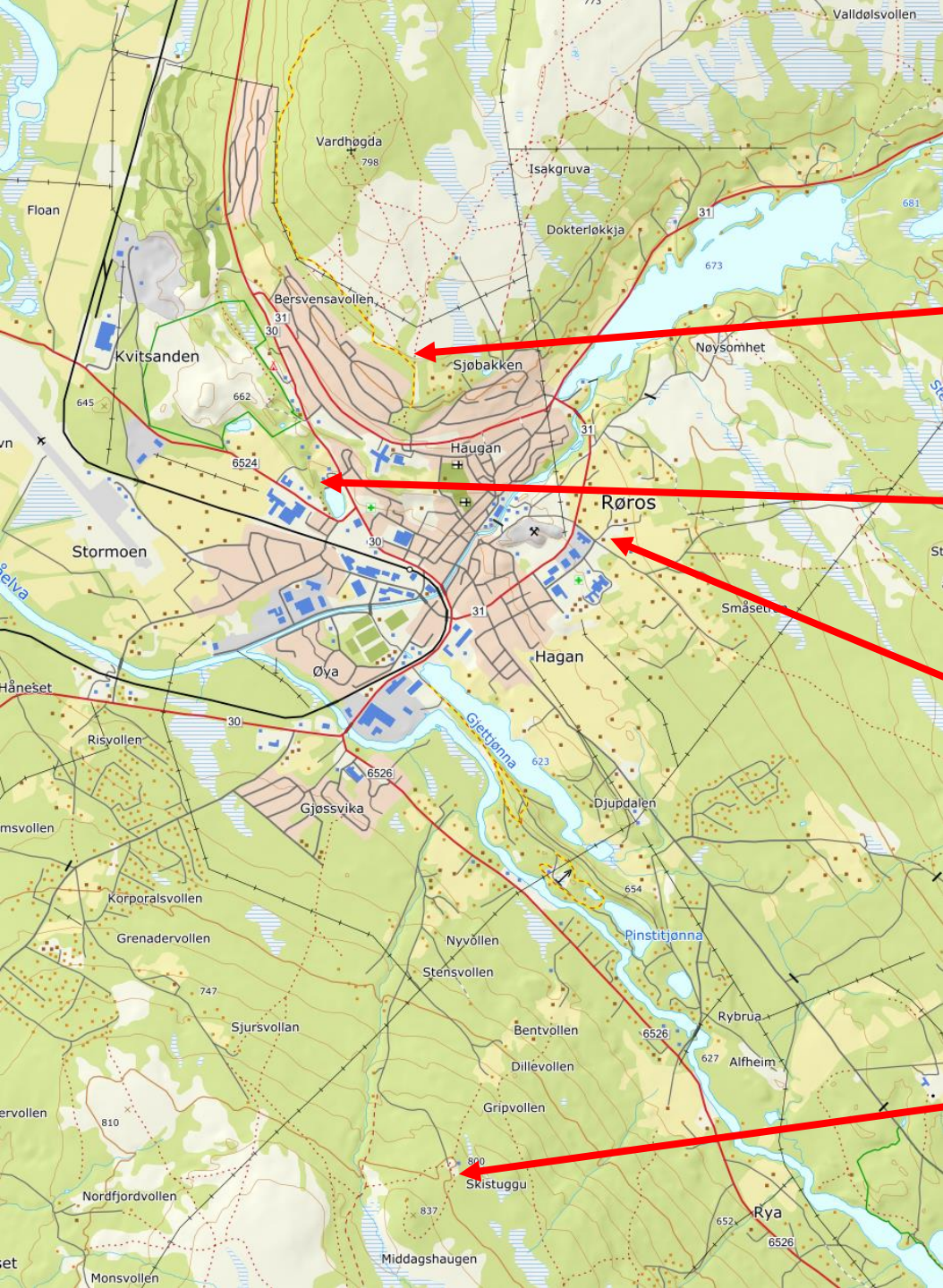
Kartskala 1:250000

Friluftsliv i Femundsmarka

Turforslag Røros nærområde:

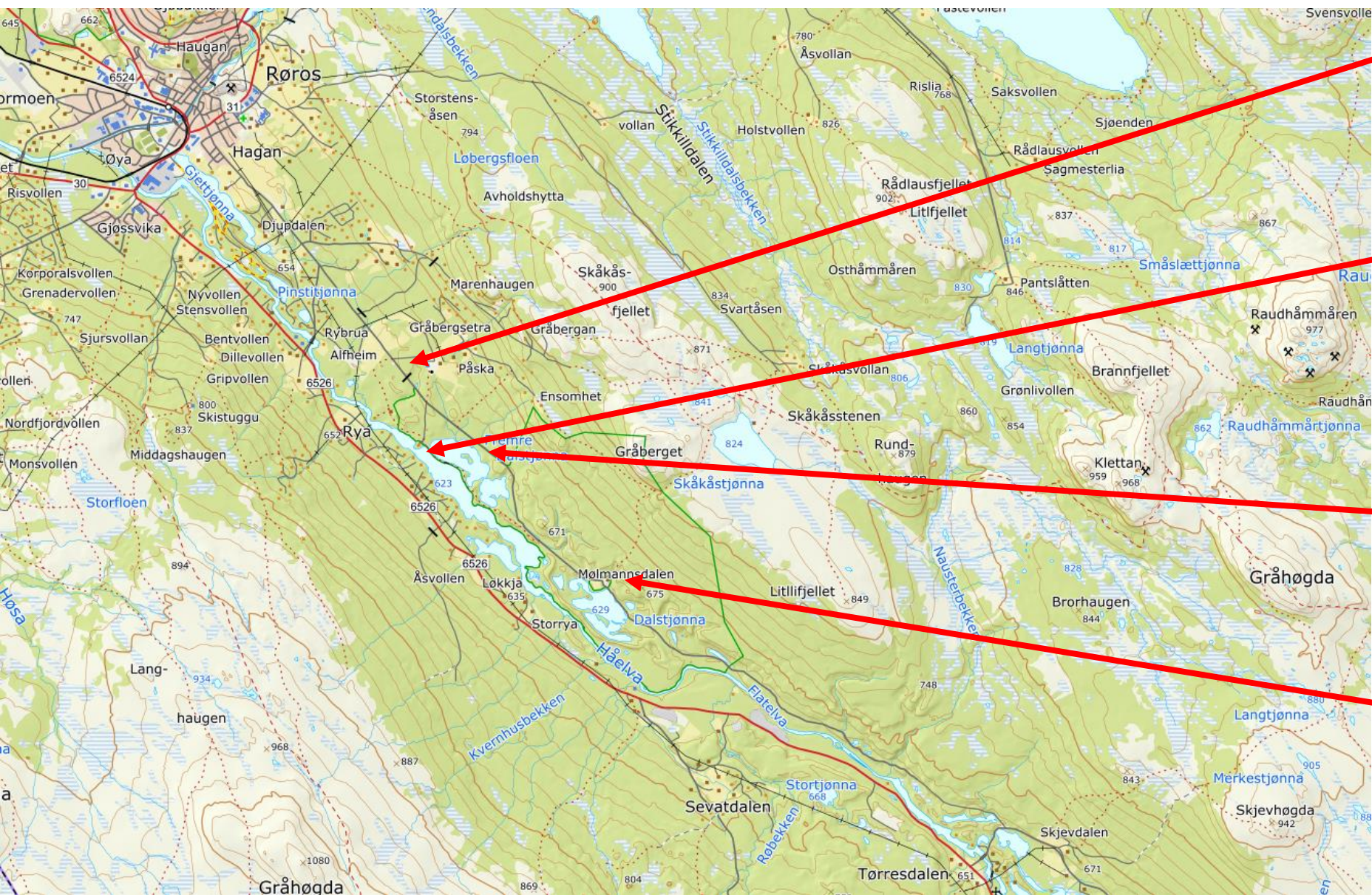
Vola og Fjellkjerka – Fint å gå fra Lergruvdammen eller fra Turisthotellet. Lettgått, åpent landskap med mange skilte stier.

Doktortjønnelva og Kvitsanda – Gå fra skolen eller fra Doktortjønnelva og følg Evensenegga inn til Kvitsanda. Natursti med poster/info om geologien og landskapet.

Småsetran og Skåkåsen – Gå fra sentrum eller fra parkeringa på Småsetran. Følg Skåkåsseien eller stien til Avholdshytta, Skåkåsfjellet eller Marenvøllen (turistforeningshytte).

Skihytta og til Gråhøgda og Kvenskardet. Åpent fjellandskap. Kvenskardet – Kjør vegen opp til Skihytta. Merka sti sør-østover

Turforslag Rørosområdet:

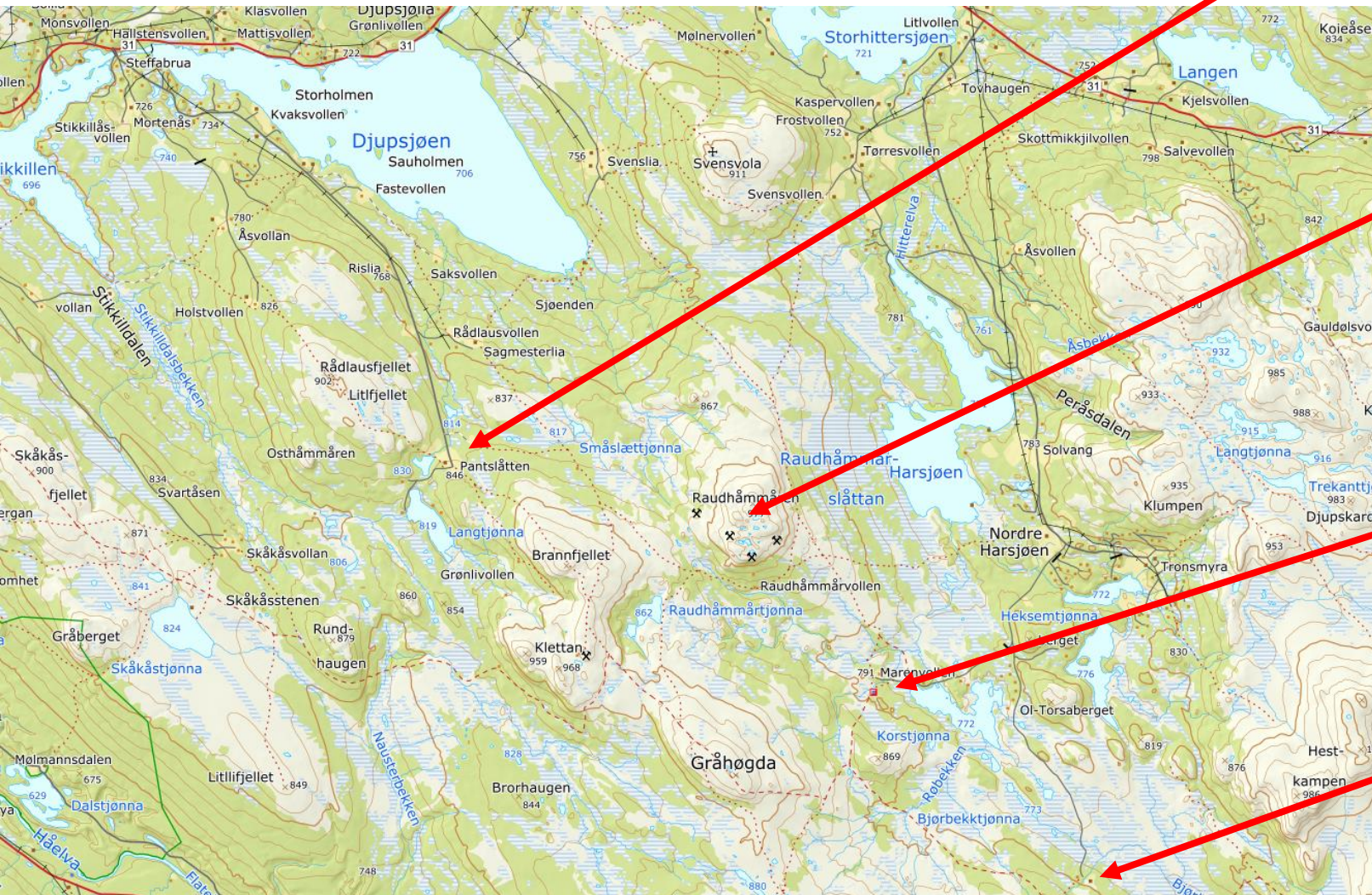
Parkering Mølmannsdalen – men vegen fra Røros og videre innover Mølmannsdalen er fin å sykle

Sti på eskeren langs elva – lettgått sti som starter ved p-plassen, går ned til elva og følger eskeren langs elva. Natursti med info.poster.

Gapahuk med bål plass og ved – lett tilgjengelig også med barnevogn. Fin fiskeplass.

Mølmannsdalsgåden – 6 km fra parkeringen. Gammelt gårdsbruk fra før kobberverkets tid. Ble senere overtatt av verkets første direktør, Johannes Irgens.

Turforslag Rørosområdet:

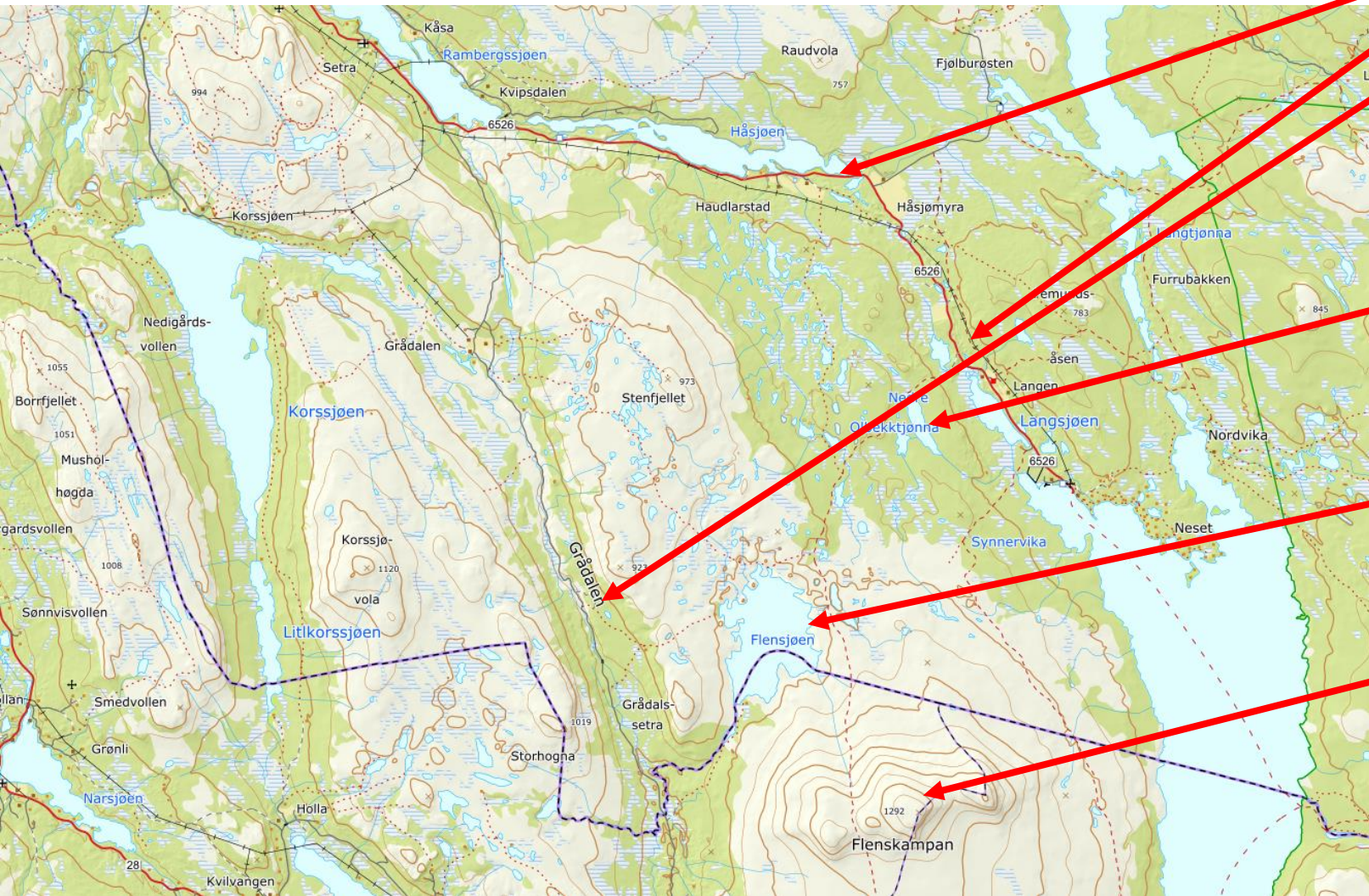
Pantslåtten – parkering 300 m før gården. Sti starter på venstre side av parkeringen. Fint utgangspunkt for turer til Raudhåmmåren og Klettan. Lettgått terreng.

Raudhåmmåren – I 1644 ble de første skjerpene laget her. Tydelige spor etter den første gruvedrifta i Rørosområdet.

Marenvollen – selvbetjent turisthytte. Merket sti fra Røros og videre til Fjølburøsten og Femundsmarka.

Gjetbergsvollen – spisested med mye og god mat. Bør bestille på forhånd. Bilveg helt fram, tar av fra Brekkvegen ved Storhittersjøen.

Turforslag Flensmarka:

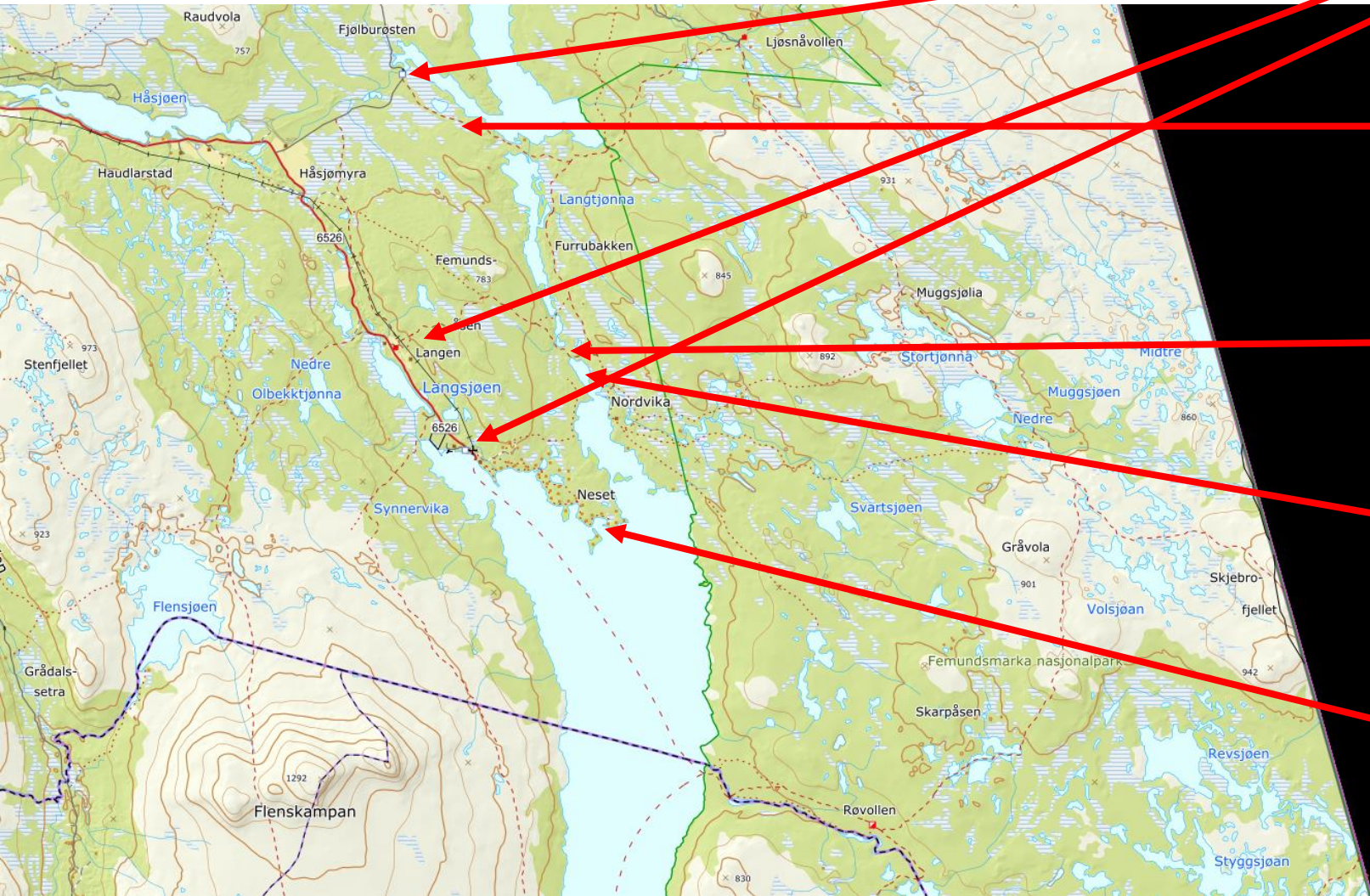
Parker ved Håsjøen, i Grådalen eller ved Langen etter hvilken del av Flensmarka du vil gå i.

Flensmarka er et naturreservat. Ikke bryt kvist eller lag store bål.

Flenssjøen. Bra fiske, kjøp fiskekort.

Flenskampan er tre markert topper med god utsikt. Lettgått åpent fjellterreng.

Turforslag Femundsåsen - Langtjønna:

Parker ved Feragsdammen, ved Langen eller ved Synnervika.

Tydelig sti fra Feragsdammen inn til Langtjønnebua og fra Langen over åsen til Lorthølbua.

Buene langs Langtjønna er åpne og har ved, stekepanne og kaffekjele.

Vasdraget mellom Femunden og Feragen er fint å padle. Kan fortsette videre til Håsjøen og Rambergsjøen.

Kanoer settes ut i Synnervika, padler rundt Neset og nordover til Lorthølbua.

Turforslag Femundsmarka nord:

Fra Synnervika går Fæmund II hver morgen hele sommeren. Fin måte å komme seg inn i Femundsmarka på.

Femundsmarka er steinete og ulendt men fra Langen gjestegård går det en sti over Femundsåsen og inn i marka. Fra Røosen går det også en merket sti inn i marka.

Røvollen er en selvbetjent turisthytte. Det betyr at man må ha DNT-nøkkel men at det finnes mat i hytta. Fra Røvollen er det fint å gå sørover til Svukuriset og Elgå.

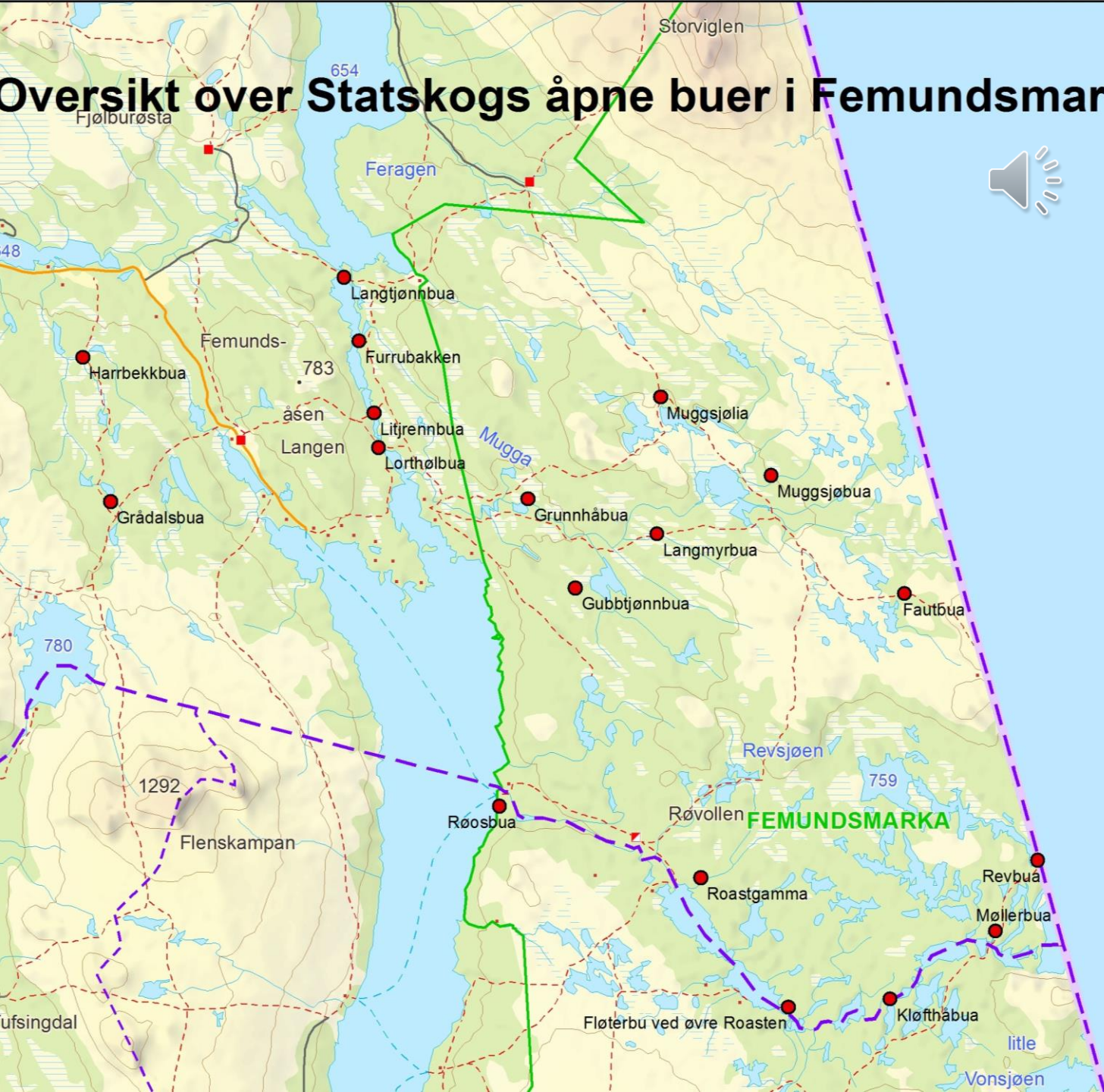
Det er mange åpne buer i Femundsmarka. De er enkelt utstyrt men har ved og kaffekjele. Hugg opp ny ved før du forlater bua.

Femundsmarka er kjent for alle de gode fiskevannene. Fiskekort kjøpes på www.inatur.no.

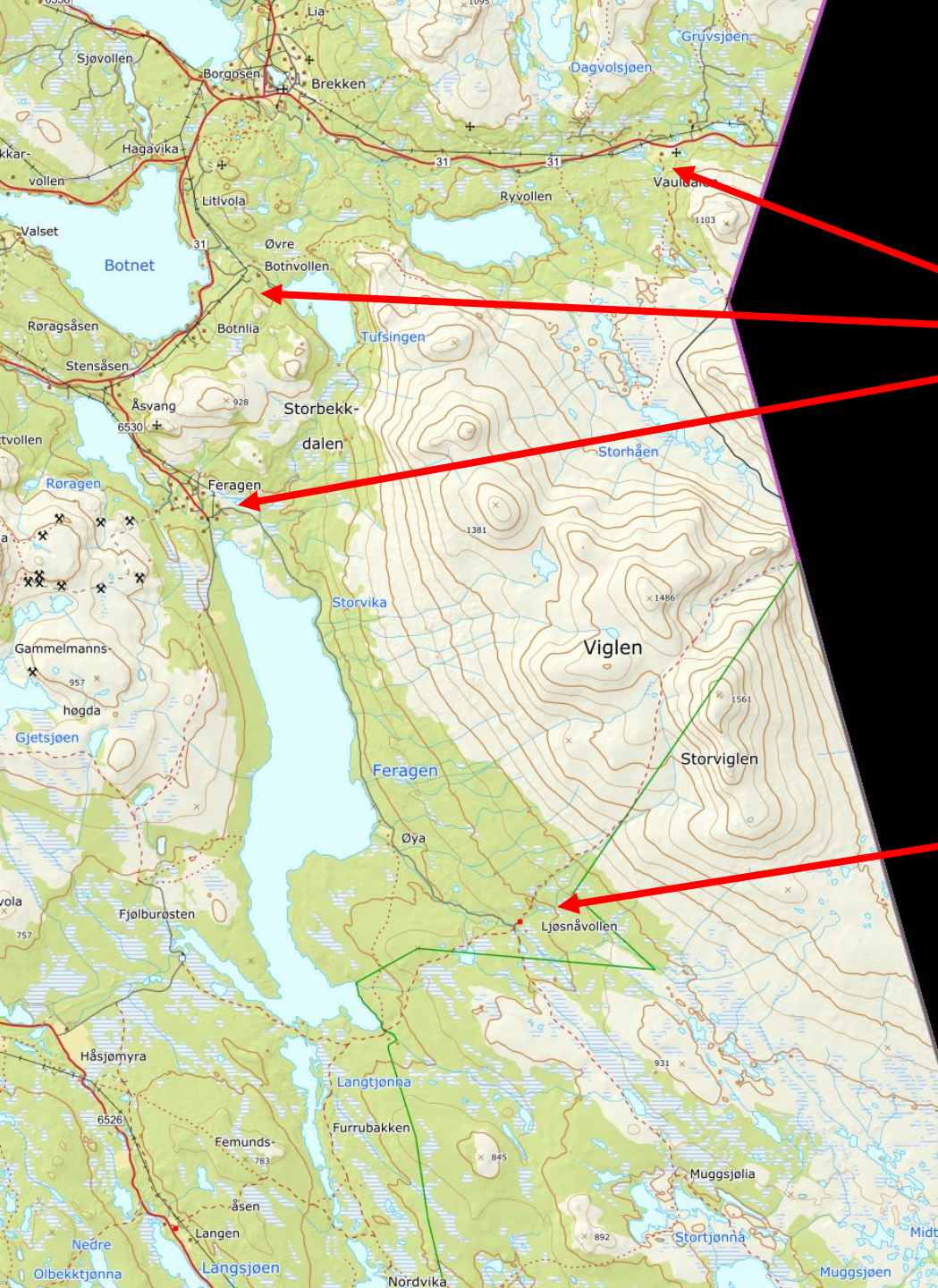
For mange er bålpyring en del av friluftslivet i Femundsmarka. Hvis det ikke er skogbrannfare er det lov å tenne små bål så lenge man ikke bryter kvist eller skader tørrfuruene. Husk at det er nasjonalpark.

Oversikt over Statskogs åpne buer i Femundsmarka

Turforslag Feragen – Viglen:

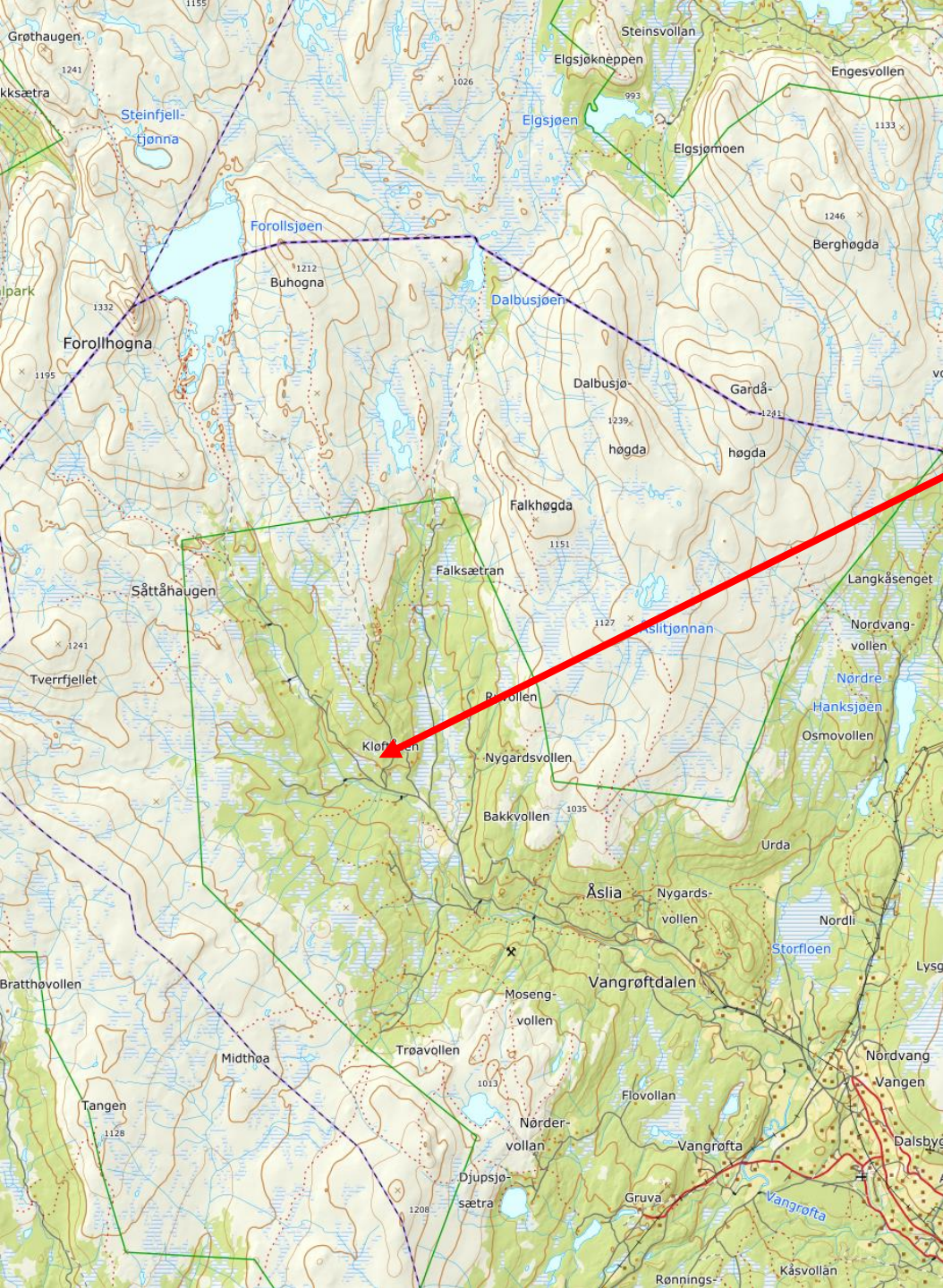

Nord for Femundsmarka ligger Feragen og fjellområdet «Viglen». Greieste adkomst er fra Brekkveien (ta av ved Stensåsen eller Botnlia/Tufsingen) eller fra riksvei 31 (ved Vauldalen).

Viglfjella er et avgrenset høyfjellsområde med flere toppar. Mellom toppene ligger Vigltjønnna med en åpen bu hvor det er fint å raste i dårlig vær.

Sør for Viglfjella ligger Ljøsnåvollen hvor det er aktiv setring, mulighet for overnatting og god hjemmelaget mat. Det er fint å sykle fra bygda Feragen og inn til Ljøsnåvollen.

Fra Ljøsnåvollen er det en godt merket sti sørover til Rødvollen (DNT).

Turforslag Dalsbygda – Forollhogna:

Vest for Røros, Os og Tolga ligger Forollhogna nasjonalpark. Landskapet er veldig annerledes enn Femundsmarka. Lettgått terreng med mange seterdaler med aktiv setring.

Man kan gå inn i Forollhogna fra mange kanter men fra Røros er det enklest å kjøre til Os, inn Vangrøftdalen og parkere ved en av p-plassene inne i dalen.

Om du går opp på Forollhogna, ikke forstyr villreinen som ofte ligger på snøbreen oppe i fjellsiden.

Såttåhaugen innerst i Vangrøftdalen.